

31 ARALIK 1993

Üstel, Füsün: "Türk Ocakları (1912-1931)", Doktora tezi (Danışman: Doç. Dr. Sina AKŞİN), 435 s. *Ank. Ü. Sos. Bil. Enst. Hukuk Prog.* 1986. *Kam. Yön. ve Siyaset Bil. A. D.*

(Türk Ocakları)
7123. Cansever, Hasan F.: Türk ocağının doğuşundaki sebep ve saikler / Hasan F. Cansever. Türk ocağı hâtıraları / Abdülhâk Şinasi Hisar [u. a.]. - 1. baskı. - Ankara: Türk Yurdu Neşriyatı, 1993. - V, 196 S. - (Türk yurdu neşriyatı ; 8)
Text türk.
ISBN 975-7841-01-3

22 HAZİRAN 1990

2945. Karaer, İbrahim: Türk ocakları : (1912 - 1931) / İbrahim Karaer. - 1. basım. - Ankara, 1992. - XV, 228 S. - (Türk yurdu neşriyatı ; 7)
Text türk.
ISBN 975-7841-00-5

33 A 4030

27 EKİM 1989

*OCAKLARI
LİYETGİLİK*

11787
185 KASIM 1993.
Türk fikir tarihinde modernleşme, milliyetçilik ve Türk Ocakları (1912-1931).
BAYRAKTUTAN, Yusuf. Bil. Uz. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,
1990. 277s.
Danışman: Y.Doç.Dr.Levent Köker.

15 HAZİRAN 1993

Türk Ocakları
- Mustafa Ken

Türk Ocakları ve İnkılaplar (1921-1931). KARAER, İbrahim. Doktora. Ankara Üniversitesi, Atatürk İlk. ve İnk. Tar. Ens., Ankara, 1989. 343s. 10983
Danışman: Doç.Dr.Necmeddin Sefercioğlu.

191262 ✓

Türk milliyetçiliğinin tarihi gelişimi ve Türk ocakları (1912-1931). SARINAY, Yusuf. Doktora. Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlk. ve İnk. Tar. Ens., Ankara, 1993. 428 s., 601 ref.
Danışman: Prof.Dr.Abdurrahman Çaycı. Dili: Tr.

20 MAYIS 1998

OCAKLARI
MİLLİYETÇİLİK
15 KASIM 1993. 11787
Türk fikir tarihinde modernleşme, milliyetçilik ve Türk Ocakları (1912-1931).
BAYRAKTUTAN, Yusuf. Bil. Uz. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,
1990. 277s.
Danışman: Y.Doç.Dr.Levent Köker.

Mehmet Altay Köymen, *Büyük selçuklu imparatorluğu tarihi*, vol.1, Ankara 1989; Erdoğan Merçil, *Müslüman - Türk devletleri tarihi*, Ankara 1997; *Meydan Larousse*, İstanbul 1979-1981; Roy Mottahedeh, "The 'Abbāsīd caliphate in Iran", in *The Cambridge history of Iran*, vol.4, ed. R. N. Frye, Cambridge 1975; Hüseyin Namik Orkun, *Eski Türk Yazıtları*, Ankara 1987; B. Spuler, "The disintegration of the caliphate in the East", in *The Cambridge history of Islam*, vol. 1 A, ed. P.M. Holt, Ann K.S. Lambton, and Bernard Lewis, Cambridge 1977; Faruk Sümer, *Oğuzlar*, İstanbul 1980; Talât Tekin, *Orhon yazıtları*, Ankara 1988; Ahmed Zeki Velidî Togan, *Umumi Türk tarihine giriş*, İstanbul 1981; M. Çağatay Uluçay, *İlk Müslüman Türk devletleri*, Ankara 1975; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu beylikleri*, Ankara 1988; A.Y. Yakubovskii, *Alın ordu ve inhitatı*, tr. Hasan Eren, İstanbul 1955.

/ رحیم رئیس نیا /

تُرک اُجاقی، انجمنی فرهنگی - اجتماعی با تمایلات ملی‌گرایانه ترک. این انجمن در روند رشد و توسعه ترک‌گرایی^۱، در دوره پس از مشروطیت دوم عثمانی در استانبول تشکیل شد. تاریخ شکل‌گیری آن را بین ۱۳۲۹ و ۱۳۳۰ / ۱۹۱۱-۱۹۱۲ دانسته‌اند (تونجای، ص ۳۷؛ آقشین، ص ۲۴۹؛ احمد، ص ۱۶۶؛ میدان لاروس، ج ۱۲، ص ۳۸۷)، علت این اختلاف، متفاوت بودن تاریخ تشکیل و تاریخ گشایش رسمی آن است (تونایا، ج ۱، ص ۴۳۲؛ نیز ← ادامه مقاله). پیش از تشکیل آن، ترک درنغی^۲ (انجمن ترک) در ۱۳۲۷ / ۱۹۰۹ و ترک یوردو جمعیتی^۳ (جمعیت میهن ترک) در ۱۳۲۹ / ۱۹۱۱ تقریباً با همان گرایشها و اهداف در استانبول تشکیل شده بود که هر دو جای خود را به انجمن ترک اجاقی دادند و بعضی از بنیانگذاران و اعضایشان به آن پیوستند و مجله ترک یوردو که ترجمان (آرگان) یوردو جمعیتی بود، به ترجمان ترک اجاقی تبدیل شد (همان، ج ۱، ص ۴۱۴-۴۱۶). مؤسسان اولیه انجمن، گروهی از نمایندگان دانشجویان طبیه عسکری^۴ و چند تن دیگر بودند، اما اطلاعیه تقدیمی به حکومت را بنا به عللی، چون نظامی و جوان بودن طبیه‌ایها، ترک‌گرایان معروفی چون محمدامین^۵ یورداقول، احمدآقا اوغلو و فؤاد ثابت امضا کردند و رهبری آن را به عهده گرفتند. احمد فرید تک، یوسف آقچورا^۶، محمدعلی توفیق و فؤاد ثابت بترتیب

دولتهای اسلامی و خاندانهای حکومتگر، ترجمه صادق سجادی، تهران ۱۳۶۳-۱۳۷۰ ش؛ مجمل التواریخ و القصص، چاپ محمدتقی بهار، تهران ۱۳۱۸ ش؛ مسعودی، تنبیه، همو، مروج (بیروت)؛ مسکویه؛ مسلم بن حجاج، صحیح مسلم، استانبول ۱۴۰۱/۱۹۸۱؛ عثمان بن محمد منتهج سراج، طبقات ناصری، چاپ عبدالحی حبیبی، کابل ۱۳۴۲-۱۳۴۳ ش؛ میرخواند؛ حسن بن علی نظام‌الملک، سیرالملوک (سیاست‌نامه)، چاپ هیوبرت دارک، تهران ۱۳۴۰ ش؛ ثودور نولدکه، تاریخ ایرانیان و عربها در زمان ساسانیان، ترجمه عباس زریاب، تهران [؟ ۱۳۵۸ ش]؛ جیمز هاکس، قاموس کتاب مقدس، بیروت ۱۹۲۸، چاپ انست تهران ۱۳۴۹ ش؛ یوزف فون هامر - پورگشتال، تاریخ امپراطوری عثمانی، ترجمه میرزا زکی علی آبادی، چاپ جمشید کیانفر، تهران ۱۳۶۷-۱۳۶۹ ش؛ هندوشاه بن سنجر، تجارب السلف، چاپ عباس اقبال، تهران ۱۳۵۷ ش؛ یعقوبی، البلدان؛ همو، تاریخ؛ Doğan Avcioğlu, *Türklerin tarihi*, İstanbul 1978-1984; *Äzərbayjān sâvet Ensiklopediâsı*, Baku 1976-1987; Nihad Sâmî Banarlı, *Resimli Türk edebiyatı tarihi*, İstanbul 1971; Christian Bartholomae, *Altiranisches Wörterbuch*, Strasbourg 1904, repr. Berlin 1961; Clifford Edmund Bosworth, "The early Ghaznavids", in *The Cambridge history of Iran*, vol. 4, ed. R.N. Frye, Cambridge 1975; idem, "The political and dynastic history of the Iranian world (A.D. 1000-1217)", in *The Cambridge history of Iran*, vol.5, ed. J.A. Boyle, Cambridge 1968; Sir Gerard Clauson, *Turkish and Mongolian studies*, London 1962; M.A. Çzaplicka, *The Turks of Central Asia in history and at the present day*, London 1973; *Encyclopaedia Britannica*, Chicago 1973; s.v. "Turkic peoples" (by Geoffrey Edleston Wheeler and Ann Sheehy); *EA*, s.v. "Turks. A.I: Historical and ethnographical survey" (by W. Barthold); *EA*, s.vv. "Turks. I:History. 1: The Pre - Islamic period: the first Turks in history and their languages (by L. Bazin), "Turks. I: History. 2: The tribal history of the Central Asian Turks" (by P. B. Golden); Ahmet Gaferoğlu, *Türk kavimleri*, İstanbul 1988; *Great Soviet encyclopedia*, New York 1973-1983; Lev Gumilyov, *Gadim Türkler*, tr. Vilayat Guliev Vali Habiboğlu, Baku 1993; *IA*, s.vv. "Azerbaycan. IV: Azerbaycan'a gelen ilk türkler" (by A. zeki Velidî Togan), "Hârizmşâh (by W. Barthold), "Hârizmşâhlar" (by M. Fuad Köprülü), "Kara-Hanlılar" (by Omelyan Pritsak), "Türkler- I: Tarih" (by İ.Kafesoğlu), "Karluklar"; İbrahim Kafesoğlu, *Türk milli kültürü*, Ankara 1977;

1. Türkcülük

2. Türk Derneği

3. Türk Yurdu Cemiyeti

4. Askeri Tibbiye

lower Syr Darya along the Irghiz and Turghay rivers towards the Urals and the Ishim-Irtysh basin, and his river S. fük read Suḳūk. Tkish. *savuk/sovuk* "cold"? may be the Turgay *Zayn al-akhbār*, ed. Ḥabībī, 258. The campaign of the *Kh*"ārazm Shāh 'Alā' al-Dīn Muḥammad [q.v.] against the Kīpçak and his encounter with the Mongols (612/1215-16), described by al-Nasawī, ed. Houdas, 9 ff., apparently reached this region (see Barthold, *Turkestan*³, 370-1; Marquart, *Über das Volkstum der Komänen*, 128 ff.; cf. *Hudūd al-'ālam*, tr. Minorsky, comm. 307-8).

Bibliography: Given in the article.

(W. BARTHOLD-[C.E. BOSWORTH])

TÜRGEŞH [see TURKS. I.2].

TÜRGHÜD 'ALĪ PASHA [see TORGHUD].

TÜRĖ ODJAGHĪ (ت., literally "Hearth of the Turks"), a cultural and social organisation in late Ottoman and early Republican Turkey, formally instituted in 1912 and enduring until 1931. It aimed to spread Turkish nationalist ideology through its cultural and social activities in the Ottoman Empire. Its journal *Türk Yurdu* ("Homeland of the Turks") was widely read, and at the time it was closed down by the Kemalist state, it had over 30,000 members and 267 branches in Anatolia. In 1932 it was replaced by the *Halk Evleri* [see *KHALKEVĪ*] in towns and *Halk Odaları* in large villages, serving the same purpose but under the tight control of the ruling Republican People's Party.

The predecessors of the *Türk Odjaghī* were the *Türk Demeghi* ("Turkish Association", 1908-11) founded by Yūsuf Akçura [q.v.], Nedjib 'Asım, Weled Çelebi and others; and *Türk Yurdu* ("Homeland of the Turks", 1911-12) founded by Mehmed Emīn [q.v.] and Yūsuf Akçura, whose journal *Türk Yurdu* was inherited by the *Türk Odjaghī*. According to its records, the initiative for the Hearth came from the students of the military medical school in 1911, and the plan was put into action on 12 March 1912 by Hüseyin Fikret, Mehmed Emīn, Ahmed Ferīd, Yūsuf Akçura, Mehmed 'Alī Tewfik and their colleagues. After the Balkan Wars, the organisation was chaired by Ḥamdullāh Şubḥī, a well-known literary figure.

The *Türk Odjaghī* played an important role in creating a group of young intellectuals who identified themselves with the Hearth and its ideology, as opposed to the troubled Ottomanist ideology of the Second Constitutional period. Although Pan-Turkism [q.v.] was not a common ideal among the members of the Hearth during its early days, following the Balkan Wars, its members began to stress Turkish nationalism. *Türk Yurdu* started to carry articles in support of Turkism, and promoting the use of Turkish language within the borders of the Empire. The Hearth was also keen to promote a more active and public role for Turkish women, which they believed had existed in previous Turkic history. After 1913, some members of the Committee of Union and Progress [see İTTİHĀD WE TERAKKĪ DJEM'İYYETİ] joined the Hearth, and political figures such as Djemāl Pasha and Tal'at Pasha attended its meetings, aiming to use it as an extension of their ruling party. However, after World War I broke out, they regarded the *Türk Odjaghī* as their political rival because of its influence in Anatolia through its many branches.

Until 1918, the Hearth had 2,000 members with 35 branches all over the Empire, and these functioned as cultural societies for the promotion of Turkish language, culture and arts; it opened libraries, as well as offering food and board for needy students. Among its members were well-known names like

*Kh*hālide Edīb, Dīyā Gökalp, Ahmed Aghaoghlu, and Fu'ād Köprülü.

Türk Odjaghī aimed to be a centre of culture, hence, one of its objectives was to unite with the "folk", and populism always played an important role in its activities. Several of its members were founders of the Peasants' Movement before the foundation of the Republic. After the War, it promoted Westernisation while continuing to have ties with the other Turkic groups in the world. It gave its support to the Kemalist reforms, and received the support of Muḥṣafā Kemāl.

Its headquarters were moved to Ankara in 1930, and its administration was controlled by the members of the Republican People's Party (RPP), who saw the Hearth as a "cultural affairs" organisation of the Party. However, very soon, its branches in Anatolia were regarded as political rivals to the RPP, and from 1928 onwards, the pro-government press began to publish articles stating that, since nationalism was a state policy, the *Türk Odjaghī* no longer had a mission. After 1930, its members were also criticised by Leftists for being nationalists, and the Hearth was fancifully compared with Italian Fascist organizations. The fact that some members of the Hearth were also members of the opposition *Serbest Cümhuriyet Fırkası* ("Free Republican Party"), and that Ḥamdullāh Şubḥī, the chairman of the Hearth, was a known supporter of pluralism and defender of freedom of thought, drew suspicion. Finally in 1931, the Hearth and its branches were closed, and their property taken over by the RPP in an effort to gather all civil organisations under the ideological umbrella of a single political party. Immediately afterwards, the *Halk Evleri* were opened, which inherited the libraries, activities, and membership of the *Türk Odjaghī*. At the time when it was closed, the Hearth had 30,000 members in 267 branches, libraries, and an established programme of courses on different subjects and lectures.

Türk Ocağı was re-opened in 1986 in Ankara, but although its members were higher bureaucrats, it was not able to attain the popularity and the respected intellectual status it had in the 1920s. It remains in existence.

Bibliography: J.M. Landau, *Pan-Turkism in Turkey*, London 1995; Füsün Üstel, *Türk Ocakları (1912-1931)*, Istanbul 1997. (ÇİĞDEM BALIM)

TÜRĖ YURDU [see MAKĀLA. 3].

AL-TURK, NIKÜLÄ B. YÜSUF B. NĀŞĪF, (1176-ca. 1244/1763-ca. 1828), Syrian Melkite Christian chronicler, scribe and poet, of Greek extraction from Istanbul, born and died in Dayr al-Ḳamar, Lebanon. Sent to Egypt (1798-1804) by his employer, Baḫr Shihāb II [q.v.], Prince of the Druzes, he wrote a chronicle of the French occupation. Several versions have appeared: *Dhikr tamalluk d'jumhūr al-Fransāwiyya al-aktār al-Miṣriyya wa 'l-bilād al-Shāmiyya (1792-1801)*, ed. Alix Desgranges aîné, Paris 1839, and ed. Dr. Yāsīn Suwayd, Beirut 1990, using the same text; Gaston Wiet (ed.), *Chronique d'Égypte, 1798-1804/Mudhakkirāt Nikūlā Turk*, Cairo 1950, from a manuscript in the Bibliothèque privée de Sa Majesté le roi Farouk, and *Ta'rikh Nabulyūn al-Azuwal (1792-1801)*, ed. Amal Baḫshūr, Tripoli 1993, from a manuscript in the Zāhiriyya Library in Damascus. It is asserted that he left no issue.

A minor poet, he earned his living flattering the rich and powerful: a dithyrambic ode glorifies Napoleon's military power in Egypt, *Ode arabe sur la conquête de l'Égypte, traduite par J.J. Marcel*, Paris 1830. His collected poetry, *Diwān al-Mu'allim Nikūlā al-Turk*, ed. Dr. Fouad E. Boustany, Beirut 1949, repr. 1970, records

TÜRK OCAKLARI YÜZYILLIĞI

Hazırlayan

Yücel HACALOĞLU

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	76463
Tas. No:	301.4 TÜR. O

TÜRK YURDU
YAYINLARI

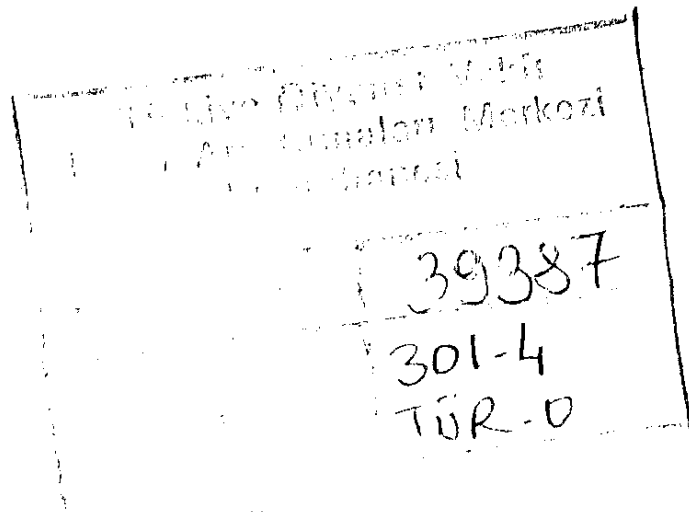
Ankara
2000

TÜRK OCAKLARINA DAİR BAZI VESİKALAR (1912 - 1995)

**Hazırlayan
Yücel HACALOĞLU**

1995
MAYIS

**TÜRK YURDU
YAYINLARI**

Ankara - 1995

TÜRK OCAĞI BELGESELİ

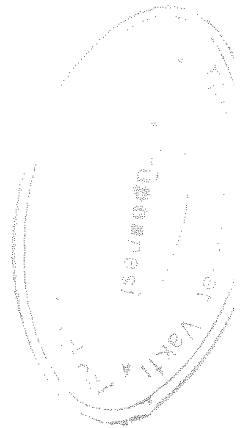
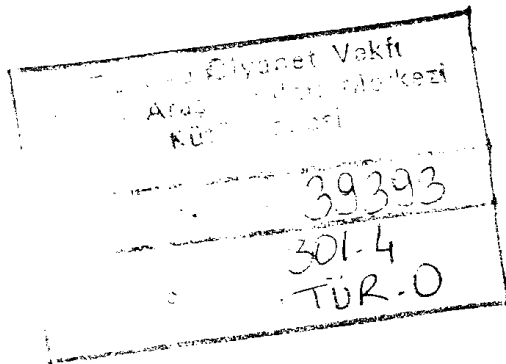
14 MAYIS 1996

Belgeler - Resimler
1912 - 1994

Hazırlayanlar

MEHMET UZUN - YÜCEL HACALOĞLU

TÜRK YURDU
Neşriyatı

Ankara-1994

FÜSUN ÜSTEL 1955'te Ankara'da doğdu. Ortaöğrenimi Notre Dame de Sion'da, yükseköğrenimi AÜSBF'de tamamladı. 1980-81'de İtalya'nın Bologna kentindeki Johns Hopkins Üniversitesi'nde yüksek lisans programını izledi. 1982'de İ.Ü. İktisat Fakültesi'nde araştırma görevlisi oldu. 1987'de AÜSBF'den doktorasını aldı. 1993'te doçent oldu. 1990'dan bugüne M.Ü. Fransızca Kamu Yönetimi Bölümü'nde öğretim üyesidir. Yerli ve yabancı sosyal bilim dergilerinde Türkiye tarihi, milliyetçilik ve kimlik sorunuyla ilgili makaleleri yayınlanmıştır.

İletişim Yayınları 429 • Araştırma-İnceleme Dizisi 47
ISBN 975-470-612-3
© 1997 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 1997, İstanbul

KAPAK Ümit Kıvanç
DIZGI Remzi Abbas
UYGULAMA Hüsni Abbas
DÜZELTİ Sait Kızılrımk
KAPAK BASKISI Sena Ofset
İÇ BASKI ve CİLT Şefik Matbaası

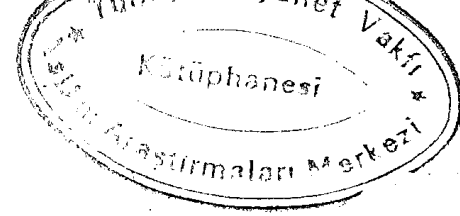
İletişim Yayınları
Kloddarar Cad. İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34400 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Fax: 212.516 12 58

FÜSUN ÜSTEL
İmparatorluktan Ulus-Devlete
Türk Milliyetçiliği:
Türk Ocakları
(1912-1931)

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	52192
Tas. No:	621.8956 ÜST. T

i l e t i Ő i m

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN TARİHÎ GELİŞİMİ VE TÜRK OCAKLARI

1912-1931

Dr. Yusuf Sarınoy

OTÜKEN

Istanbul - 1994

Düzel / Kitap
Kütüphanede Meydana

94 MAYIS 1994

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Demirbaş No:	25502
Tasnif No:	321.895 SAR-T

TÜRK YURDU Nesriyatı Nu : 8

TÜRK OCAĞININ DOĞUŞUNDAKİ SEBEP VE SAİKLER

TÜRK OCAĞI HÂTİRALARI

TÜRK OCAKLARI

TÜRK OCAKLARI YENİDEN

KURULUYOR

Türkiye Diyanet Vakfı
İslâm Araştırmaları Merkezi
Kütüphanesi

Demirbaş No:

24317

Tasnif No

301.4
CAN.T

Hasan Ferit Cansever • Abdülhâk Şinasi Hisar
Kenan Akyüz • Yücel Hacaloğlu

Deği / Kano
Kütüphanede Mevcut

Ankara 1993

TÜRK YURDU Neşriyatı

Dergi / Kitap
Kütüphanede Depozitolar

TÜRK OCAKLARI

(1912 - 1931)

Dr. İbrahim KARAER

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Demirbaş No:	24314
Tasnif No:	3014 E.H.K.T

Ankara 1992

K. nek.

ERÜ

T.C.KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI /1835
Yayımlar Dairesi Başkanlığı
Başvuru Kitapları Dizisi /34

Ankara-1996

**TÜRK FİKİR TARİHİNDE
MODERNLEŞME MİLLİYETÇİLİK**

VE

TÜRK OCAKLARI

(1912-1931)

Yusuf BAYRAKTUTAN

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	49692
Tas. No:	301.2956 BAY.T

1. TEMMUZ 1997

TÜRK OCAKLARI

KENAN AKYÜZ

Türk Ocağı, II. Meşrutiyet Devri (1908-1923) ndeki Türk milliyetçi kuruluşlarının en büyüğü, en tanınmış ve en uzun ömürlüsüdür.

Tanzimât Devri'ndeki bazı Türk aydınları, "dünyanın çok değişik ve geniş bölgelerine yerleşmiş, değişik isimler altında zaman zaman birçok devletler kurmuş bütün Türklerin tarih ve dilce birliği ve bütünlüğü" görüşünü ortaya atarak, "Türk milletinin sadece Osmanlılardan oluşmadığı, Osmanlı Türkleri'nin onun ancak bir parçası olduğu" gerçeğini yaymaya çalıştılar. Osmanlı İmparatorluğu'nda değişik etnik unsurlar arasındaki anlaşmazlıkları arttıracığı endişesi ile milliyetçilik fikirlerini II. Abdülhamid idaresinin kontrol altında tutmasına rağmen bu görüşlerini açıklamakta devam eden aydınların bazıları, 1908 den sonra siyasî baskının kalkması üzerine, hızla teşkilâtlanmaya başladılar. Böylece Türk milliyetçiliği, fikir plânından uygulama plânına geçmiş oldu.

Türk Ocağı, II. Meşrutiyet Devri'nde, kuruluş sırasına göre, **Türk Derneği** (kasım 1908) ve **Türk Yurdu** (ağustos 1911) isimli ve aynı görüşleri benimseyip savunan milliyetçi derneklerin üçüncüsüdür. Türk Derneği yerini Türk Yurdu'na, Türk Yurdu da Türk Ocağı'na bırakmıştır.

Türk Ocağı, tüzüğü'nün I. maddesinde belirtildiğine göre, resmen 25 mart 1912 de kurulmuştur. İlk çalışma yeri Divan Yolu'nda iki küçük odalı bir yer olan derneğin kuruluş hazırlıkları ise, bu tarihten dokuz ay evvel başlamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Türklerin "kültürel, sosyal ve iktisadî seviyelerinin yükselmesine politikaya girmeden hizmet edebilecek büyük ve ciddi bir milliyetçi derneğin kurulması" fikri, önce İstanbul'da Fransızca çıkmakta olan Jeune Turc (Genç Türk) isimli bir gazete tarafından ve daha çok Celâl Nuri (İleri) nin yazılarında ortaya atılmış ve bu görüşü benimseyen İstanbul Tıp Fakültesi öğrencileri harekete geçerek bu konuda kendilerine yardım edebileceklerine inandıkları bazı aydınlara müracaata karar vermişlerdir. Aralarından seçtikleri bir müteşebbis heyet, 190 tıbbiyeli adına bu aydınlara gönderdiği 11 Mayıs

TTK. Belleken, c. I / 196,

Nisan-1986, s. 201-228.

Dergi / Kitap
Kütüphanede Mevcuttur

31 TEMMUZ 1993

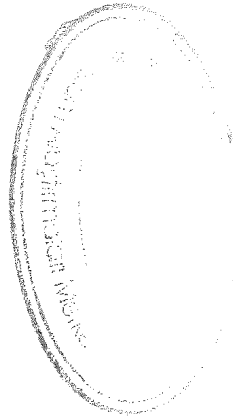
XIII. Türk Tarih Kongresi

Ankara, 4-8 Ekim 1999

Kongreye Sunulan Bildiriler

III cilt / A. kısım, Ankara - 2002, s. 893-902

ON:86576

İMPARATORLUKTAN MİLLİ DEVLETE DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE TÜRK OCAKLARI

YUSUF SARINAY*

Türk Ocakları Osmanlı Devleti'nin kozmopolit yapısı içinde bir tepki ve kendini bulma akımı olarak şekillenen Türkçülük fikrinin gelişerek II. Meşrutiyet'in zengin düşünce atmosferi içinde teşkilatlanması ile ortaya çıkan bir cemiyettir. Türk Ocakları fiilen kurulduğu 1911 yılından itibaren çok uluslu imparatorluk yapısından milli devlete dönüşüm sürecinde kültürel, sosyal ve fikir hayatına damgasını vurmuş en etkili Türkçü cemiyet olmuştur. Türk Ocaklarının kurulduğu siyasi ve fikir ortamını ortaya koyabilmek için anahatları ile Osmanlı Devleti'nde Türkçülük fikrinin doğuş ve gelişmelerini değerlendirmek gerekir.

Bilindiği gibi Türklerde modern anlamda milliyetçiliğin gelişimi İslam ümmetçiliğinden çok milletli Osmanlıcılığa, oradan siyasal İslamcılığa ve nihayet Türk milleti olarak tek bir millet milliyetçiliği ve vatanseverliği şeklinde bir gelişme göstermiştir. Bu bağlamda Türk milliyetçiliği Osmanlı Devleti'nin yıkılmak üzere olduğu Türk aydınlarınca hissedilmeye başlandığı bir dönemde bir tepki olarak doğmuş ve Türkçülük olarak adlandırılmıştır. Dolayısı ile düşünce tarihimizde modern mânâsı ile "millet-ulus" fikrinin ortaya çıkması ve bu fikre dayalı olarak gelişen milliyetçilik daha ziyade Batı tesiriyle Türkçülüğün tekâmülüne bağlı olarak doğmuştur.

Fransız ihtilâli ile beraber, modern milliyetçilik cereyanının yayılması, çok milletli Osmanlı Devleti'ni de etkilemekte gecikmemiştir. İmparatorlukta milliyetçilik önce gayr-i müslimlerde, daha sonra da Müslüman unsurlar arasında yayılmıştır. İmparatorluğun yönetici kesimlerini oluşturan Türklerde milliyetçilik, gayr-i müslimlerin bağımsızlığını kazanarak devletten birer birer ayrılmaları ve imparatorluktaki Müslüman unsurların milliyetçi gayelerine karşı bir tepki olarak doğmaya başlamıştır. Birçok milliyetçilik hareketinde olduğu gibi, Türk milliyetçiliğinin de dil, edebiyat ve tarih alanındaki çalışmalarla kültürel temelleri atılmış, imparatorluktaki Türkler hem Osmanlı hem de daha geniş bir Türk miraslarının olduğunu görmüşlerdir. Türklerin tarihini Osmanlı tarihinden ibaret görmeyip, İslâm öncesi devirlere kadar götüren Türkçü anlayışın oluşmasında Batı'daki Türkoloji çalışmalarının etkisi büyük olmuş, ideolojik arayış içinde bulunan Türk aydınları arasında

* Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Öğretim Üyesi.

Madde 19: Azâyı asliye İstanbul'da veyahut celselerde hâzır bulunabilecek surette İstanbul'a yakın mahallerde mukîm İslam asli teba-i Osmaniye'den âsâr veyahut mesâ-i ilmiyesiyle tanınmış zevattan intihâb olunur.

Madde 20: Azâyı asliyeden la'akal üçü Encüme azâyı asliye kabulünü teklif edebilir.

Madde 21: Azâ kendi teşebbüsleriyle Encüme tevdi ettikleri tetkiknamelerden mâadâ bizzat veya diğerleriyle müştereken ifâ edilmek üzere Encümence tahmil olunacak vezâifi ifâyâ mecburdurlar.

Madde 22: Azâyı fahriye Medeniyet-i İslamiye'ye ve Türk harsına dair müellifât ve mesâisiyle tanıyüz etmiş Osmanlı ve ecnebi zevat meyânından intihâb olunur. Encümenin gaye-i teessüsünü temine medâr teberruatta bulunan zevat dahi azâyı fahriye olarak intihâb olunabilir.

Madde 23: Mesâileri Encümenin temin maksadına hâdim görülen mütehasıslar muhabir azâlığa intihâb olunabilir.

Madde 24: Azâyı muhabire ve fahriyenin teklif ve intihabı azâyı asliyede câri usule tabidir.

Madde 25: Azâyı fahriye ve muhabire icabında Encümenin kararıyla kâtip tarafından vuku bulacak davet üzerine celseye iştirak edebilir. Bu taktirde azâyı fahriye ve muhabire ancak rey-i istişareyi haizdir.

Madde 26: Encümen dairesinin kitâbet ve kütüphane umuruyla mecmuanın tercüme vesâir hususatıyla meşgul olmak üzere lüzumu kadar mütercim, kâtib ve memur tayin olunur. Bunların tayini kâtibi umuminin takdimi ile heyet-i idare tarafından icra olunur.

Madde 27: Encümenin vâridâtı muayyinesi mecmua intişar ettikçe Maârif Nezâreti tarafından ikramiye olarak vukuu bulacak muâvenet-i naktiyeden ibarettir.

Madde 28: Encümen içtimalarında hâzır bulunmak üzere azâyâ mensub oldukları devairden müsade alınacaktır.

Madde 29: Encümen azâsına la celle't-tetebbu devâirin evrak mahzenlerine müracaat için mezuniyet istihsal edilecektir. Maârif ve Evkafa merbut kütüphanelerle Topkapı Sarayı Hümayunu Kütüphanesinde layıkıyla çalışabilmeleri için azâyâ tashilat-ı lazime gösterilecektir.

1331 Haziran 13 / 1331 Şaban 13
Maârif-i Umumiye Nezâreti

Mehmet UZUN (BABAĞLU)*

TÜRK OCAKLARI'NIN KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE YASA - TÜZÜK - YÖNERGE VE TALİMATNAMESİ

Türk Ocağı: 12 Mart 1328 (25 Mart 1912) tarihinde ilk defa İstanbul'da kurulmuştur. Kuruluşu ile ilgili nizamnamesini ilgili makamlara vermiş olması tabiidir. Bizim tespitlerimize göre, İstanbul Türk Ocağı'nın ilk matbu nizamnamesi 31 Mart 1328 (13 Nisan 1912) tarihinde İstanbul'da Tanin Matbaasında basılarak yayınlanmıştır. Bu nizamname Ankara, Milli Kütüphane'de 1968 A 360 numara ile kayıtlıdır. Nizamnamenin son 16. sayfasında, 31 Mart 1328 (13 Nisan 1912) tarihi matbudur.

Yusuf Akçuraoğlu'nun *TÜRK YILI 1928*, adlı kitabında; "TÜRK OCAĞI'NIN ESAS VE DAHİLİ NİZAMLARI" adlı ilk nizamnamesi, İstanbul'da

*Araştırmacı-yazar

(191262)

TÜRK OCAKLARININ YENİDEN AÇILIŞI VE HAMDULLAH SUPHI TANRIÖVER'İN BEYANNAMESİ

Yrd. Doç. Dr. Şaduman HALICI*

1912 yılında kurulan Türk Ocakları, 1931'de çalışmalarına son verdi. 18 yıl aradan sonra, Hamdullah Suphi Tanrıöver'in çabalarıyla 10 Mayıs 1949'da yeniden çalışmalarına başladı. Pek çok eski Türk Ocağı üyesinin katılımı ile yapılan görkemli açılış töreninde Hamdullah Suphi Bey bir konuşma yaptı. Türk Ocakları'nın tarihsel gelişimini verdi. Temel amacının, düşünce üretmek olduğunu vurguladı. Milliyetçilik, laiklik, azınlıklar, inkılâplar, dilcilik ve devlet idaresi gibi temel konularda izlenmesi gereken yolu açıkladı.

Hamdullah Suphi Bey, Türk Ocaklarının yeniden açılışı dolayısı ile bir beyanname de kaleme aldı. Beyannamede; Türk Ocakları'nın ve Türk Ocaklılarının savundukları, gerçekleşmesini gerekli gördükleri düşüncelere yer verdi. Dünyada milliyetçilik, Türk milliyetçiliği, ırkçılık, Pantürkizm, laiklik, demokrasi, beşeriyetçilik, siyasal partiler ve demokrasi karşıtı ideolojiler konularını ele alarak düşüncelerini açıkladı.

Anahtar kelimeler: Hamdullah Suphi Tanrıöver, Milliyetçilik, Laiklik, Demokrasi.

The Reopening Of The Turk Ojaks And The Declaration Of Hamdullah Suphi Tanrıöver

Turk Ojaks, established in 1912, put an end to their works in 1931. After eighteen years; with the efforts of Hamdullah Suphi Tanrıöver, they started to work again on 10 May 1949. Hamdullah Suphi made a speech in the grand reopening ceremony where there was a great participation of the former Turk Ojak members. In his speech, he gave information of the historical development of Turk Ojaks. He emphasized that the fundamen-

* Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

133899

TÜRK OCAKLARI ve SİYASET

(1960'TAN GÜNÜMÜZE)

Aytekin ERSAL

ANKARA, 2004

İSAM 133899

Mehmet UZUN (BABOĞLU)*

TÜRK OCAĞI MATBAALARI VE BU MATBAALARDA BASILAN KİTAPLAR

“Türk Derneği”ne dayalı ve “Türk Yurdu Cemiyeti”nin paralelinde 25 Mart 1912 tarihinde kurulan “TÜRK OCAĞI” faaliyetlerinin devamında “Türk Yurdu Cemiyeti”nin faaliyet alanını ve yöneticilerini de bünyesinde birleştirerek faaliyetlerini sürdürmüştür.

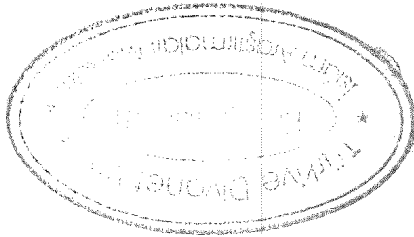
Türk Ocağı Türk Cumhuriyeti Devleti’nin ilk nüvesini teşkil etmiştir.

Fetih ve sosyal nedenlerle Türk milleti değişik kıtalara göç etmiştir. Türk Ocağı Anadolu’da ve Anadolu dışında kalan; Kazan, Kırım, Kabil, Tiflis, Bahçesaray ve diğer yerlerde doğup yetişen Türk bilim adamlarını çatısı altında toplayıp topyekün bir seferberlikle Türk’ün Türkle danışmasını sağlamıştır. Bunu

* Araştırmacı, Yazar.

mektebi'ne doğru kaymışlar; varoluşu teslimiyet ve kaderle izah etmekten başka bir çıkar yol bulamamışlardır. Bundan dolayı iki şâir, aynı mevzuları aynı üslûpla işlemişlerdir. Ziyâ Paşa, bir çok beytinde selefiyle aynı dili kullanmıştır. Daha açık bir ifade ile Ziyâ Paşa, İzzet Molla'nın tesirinde kalmış, ve onun bir takipçisi olarak, bunu, sadece *Harâbât*'in manzum önsözünde dile getirmekle kalmamış, şiirine de aktarmıştır.

Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu
Armağanı, Ankara-2001,
s. 223-244.
DN: 99875

TÜRK OCAKLARININ BASIN-YAYIN FAALİYETLERİ (1912-1999)

Dr. İbrahim KARAER*

II. Meşrutiyet'in sağladığı hürriyet ortamında kurulan Türk Derneği (1908), Türk Yurdu Derneği (1911), Türk Bilgi Derneği (1913), Türk Gücü Derneği (1914) gibi, Türkçü derneklerden biri de Türk Ocağıdır. Türkçü derneklerin en uzun ömürlüsü ve en etkili olması bakımından Türk Ocağı, yakın tarihimizde önemli bir yere sahiptir.

25 Mart 1912 tarihinde İstanbul'da açılan Türk Ocağı'nın amacı: "Cemiyetin maksadı, akvam-ı İslâmiyenin bir rûkn-i mühimi (temel direği) olan Türklerin millî terbiye ve ilmî, içtimâî, iktisadî seviyelerinin terakki ve i'lâsıyla Türk ırk ve dilinin kemaline çalışmaktır" şeklinde ifade edilmiştir.

II. Meşrutiyet döneminde Adana, Antakya, Bakû, Bursa, Giresun, İstanbul, İzmir, Konya, Ödemiş, Salihli, Selânik, Uşak, Üsküdar gibi yurdun çeşitli merkezlerinde 35 Türk Ocağı açılmıştır.

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşından mağlup olarak çıkması sonucu, başta İstanbul Türk Ocağı olmak üzere bütün Ocaklar, işgal kuvvetleri tarafından kapatılmıştır.

Millî Mücadele döneminde, Mustafa Kemal Paşa'nın çevresinde toplanan ve Millî Mücadelede aktif bir şekilde görev yapan Ocaklılar, 9 Eylül 1922'de kazanılan Büyük Zafer'den sonra Ocaklarını çok süratli bir şekilde örgütlemişlerdir.

1922 yılı sonuna kadar 19 Türk Ocağı açılmış, 1923 yılında açılan Ocak sayısı 60'a, 1927 yılında 257'ye ve üye sayısı 30.000'e ulaşmıştır.

Atatürk'ün "Aynı cinsten olan kuvvetler müşterek gaye etrafında birleşmelidir" tavsiyesine uyarak, 10 Nisan 1931 tarihinde kendini feshederek Cumhuriyet Halk Fırkası'na katılan Türk Ocakları; II. Meşrutiyet döneminde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında savundukları fikirler ve yaptıkları faaliyetlerle Türk inkılâbının oluşumuna ve halk tarafından benimsenmesine katkıda bulunmuşlardır.

* Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanı.

Mustafa ARIKAN *
Ahmet DENİZ **

ÖZET

II. Meşrutiyet döneminde kurulan "Türklük" gayesine hizmet eden derneklerden en uzun ömürlüsü "Türk Ocakları"dır. Cumhuriyet öncesi ve sonrası faaliyetleriyle "millî devlet" kurulması sürecine olumlu katkılarda bulunan ocaklar. Serbest Cumhuriyet Fırkası ile gerçekleştirilmeye çalışılan çok partili hayata geçiş denemesinin ortaya çıkardığı olumsuz siyasi şartlar içerisinde kapatılmışlardır.

Borçları ve menkul-gayrimenkul mallarıyla Cumhuriyet Halk Partisi'ne devredilen Türk Ocaklarının tasfiyesi, 1931 yılından 1944'e kadar uzun bir süre devam etmiştir. Borçları, ocaklara ait emlakın satışından elde edilen para ile kapatılmış, mallarının bir kısmı da yeni kurulan "Halkevleri"ne verilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER

Türk Ocakları, Cumhuriyet Halk Fırkası, Halkevleri, Serbest Cumhuriyet Fırkası

THE ABOLISHMENT OF TÜRK OCAKLARI AND THE RECLAIM OF LIABILITIES AND REAL ESTATES

ABSTRACT

"Türk Ocakları" is the longest-lived organisations established in the period of Constitutional Monarchy II, to serve the goal of "Turkishness". These organizations had contributed to the process of establishing "National state" with their activities before and after the Turkish Republic. However they were closed in the political conditions aroused by the experiments made for the transition to the life of many parties system with "Free Republican Party".

The elimination of "Türk Ocakları" which were transferred to "Republican People's Party" with their loans and movable-immovable properties took for a long time from 1931 to 1944. Their loans were paid with the money got from selling the real estate of the organizations and some of their goods were given to the newly set up "Community Centers".

KEY WORDS

Türk Ocakları, Republic People's Party, Community Centers, Free Republican Party

* Yard.Doç.Dr., Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Öğretim Üyesi
** Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı Doktora Öğrencisi.

D1610

20 TEMMUZ 2004

“Türk Fikir Tarihinde Modernleşme, Milliyetçilik ve Türk Ocakları” Adlı Çalışma Üzerine

Milliyetçilik ve modernleşme ayrı ayrı kavramlar olmalarına karşın Ortaçağ'ın sonlarında meydana gelen ve Yeniçağ'la birlikte şekillenmeye başlayan gelişmelere bağlı olarak 19. yüzyılda temel içeriklerini kazanmışlardır. Milliyetçilik ve bu sürecin bir sonucu olarak ortaya çıkan modernleşme; feodalizm ve kilise hukukunun tasfiyesi ve burjuva ideolojinin bir kazanımı olarak tarih sahnesine çıkmıştır. Batı'da merkezi krallıkların kurulması ve bu süreçte gelişen burjuva hareketleri ile birlikte öne çıkan ulusal devletler dayanaklarını milliyetçilikte bulmuşlardır. Bu milliyetçi devletlerin özgürlük, eşitlik, kardeşlik gibi temel ideolojik yönelimleri aynı zamanda burjuvazi ve demokrasinin de yönelimleri olmuş ve Batı'nın ulusal egemenliğe dayalı devletleri ortaya çıkmıştır. Bir başka anlatımla, demokrasinin olmazsa olmaz koşulu olan bu temel ilkeler burjuvazi düzeni ve ulusal devletlerin ortak paydalarını oluşturmuştur.

Burjuvazi ve burjuva demokrasilerinin 19. yüzyılda kesinleşen üstünlüğü ile öne çıkan özellikleri 19. yüzyıl boyunca ve 20. yüzyılın başlarında diğer toplumları da yakından etkilemeye başlamıştır. İşte bu etkileşim sürecini geç yaşayan toplumlardan biri de Türklerdir.

Türklerin milliyetçilik rüzgarlarından kesin şekilde etkilenmeleri Balkan Savaşları sonrasıdır. Bunun nedeni, milliyetçiliğin Osmanlı Devleti için bölücülük anlamına gelmesidir. Osmanlı aydınları ancak Osmanlıcılık ve İslamcılık ideolojilerinin tarihsel anlamda geçerliliğini yitirmesi ve Osmanlı Devleti'nin tamamen çökmeye başlamasından sonra milliyetçiliği bir kurtuluş ideolojisi olarak algılamaya başlamışlardır. Böylece önce dış koşullar, arkasından iç koşulların zorlaması sonucu Türkiye'de milliyetçilik ön plana çıkmıştır.

Türkiye'de milliyetçilik 19. yüzyıldan itibaren çeşitli aşamalar geçirmiş ve farklı anlamlar yüklenmiştir. Cumhuriyet dönemi ise bu uyanış ve birikimin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Milliyetçilik anlayışı ile ümmet aşamasından ulus aşamasına

Yusuf Bayraktutan, **Türk Fikir Tarihinde Modernleşme, Milliyetçilik ve Türk Ocakları**, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1996.

H. Bayram KAÇMAZOĞLU

Atatürk Üni. Fen-Edebiyat Fak.
Sosyoloji Bölümü, Öğretim Üyesi

TÜRK OCAKLARI TARİHİ
(Açıklamalı Kronoloji)

-İKİNCİ CİLT-
(1949-1997)

YÜCEL HACALOĞLU

RAGIP MEMİŞOĞLU

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	58636
Tas. No:	301.4 TUN.T

ANKARA, 1998

"Erkeklerin çoğu mahallede yoktu, rıhtıma gitmişlerdi - rıhtım ana baba günü. Şehir boşalmış. Çeşit çeşit flamalarla, Türk ve Yunan bayraklarıyla süslü, birbiri ardı sıra bağlanmış yedi büyük mavna Kokalis'in yazlık tiyatrosu önünde denize uzanmış bir burun gibi dizilmişler. Millet mavnalara dolmuş - giriş ücreti dört para - ve Edem'den öteye iğne atsan yere düşmez. Kayık yarışlarını, bütün yarış boyunca yakından seyretmek için en güzel yer olan rıhtım, bedava. Tramvaylar zor ilerliyor. (...) Rıhtımdaki zengin evlerinde oturanlar dürbün ve teleskopla denizde neler olup bittiğini izliyorlardı. Her ev, sahibi hangi millettense onun bayrağını çekmişti: Kimi Yunan, kimisi Fransız, başkaları ise İtalyan, Hollanda, Alman - konsolosluklar da öyle. (...) Türk mahallesinden olduğu gibi Yahudi mahallesinden de az insan gelmişti. Ama, limanın fesli, altın şeritli Türk zaptiyeleri iki üç konsolos, Yunan elçisi ve bizden ileri gelenlerle ortadaki mavnanın tentesi altında sandalyelere oturmuşlardı..."

Kozmas Politis, Yitik Kentin Kırk Yılı, İzmir'in Hacı Frangu Semtinden, çev. Osman Bleda, Belge Y., İstanbul, 1992, s. 7-8.

Fotoğraf: Smirni, Interamericán, 1982.

11 NISAN 1997

İZMİR TÜRK OCAĞI (1912 - 1919)

Günver Güneş

Osmanlı İmparatorluğu'nda Ulusal düşünce'nin örgütlenmesi Türkçü aydınların önyak olmasıyla önce 1908 yılında Türk Derneği ile başlamış, teşkilatlanma 1911 yılında *Türk Yurdu* dergisiyle filizlenmiş ve İttihat ve Terakki'nin paramiliter dernekleri aracılığıyla sosyal ve kültürel örgütlenme en bariz şekilde Türk Ocağı'nda sistematik bir biçime kavuşmuştur.

"Türk Ocağı Türkiye'nin yakın tarihinde önemli bir km. taşıdır. İlk kez Osmanlı kozmopolitik iklimi içerisinde tepkisel biçimde oluşan milliyetçilik akımının bilinçlendirilmesi bu alanda başrolü oynayan bir örgütlenme ile, Türk Ocağı'yla gerçekleşmiştir."¹

Türkçü fikir adamlarının girişimiyle ilk Türk Ocağı İstanbul'da 25 Mart 1912'de resmen açılmış ve çalışmalarına başlamıştır.²

Osmanlı İmparatorluğu'nda ulusal örgütlenmenin saçayağı olarak görülen ocakların sayısı kısa sürede artmış 1918 yılına gelindiğinde 28'i bulmuştu. Ancak

böylesine önemli bir misyonu olan Türk Ocaklarının tüm şubelerini kapsayan sağlıklı bir değerlendirilmesi yapılamamıştır. Bunda en büyük etken hiç şüphesiz böyle bir çalışmada karşılaşılabilecek zorluklardır. Fakat kabul etmek gerekiyor ki konuyla ilgili araştırmaların çoğunda ortaya konan sonuçlar ve yorumlar İstanbul Türk Ocağı çıkışlı ve sınırlı kalarak ona paralel bir biçimde yansıtılmıştır. Genel olarak Türk Ocakları düşünüldüğünde, taşrada bulunan şubelerin buldukları yörenin niteliğine uygun, bazen İstanbul'dan farklı özellikler gösterdiğine tanık olmak mümkündür. İzmir Türk Ocağı bu anlamda incelenmesi gereken ilginç şubelerden biri olarak ortaya çıkar. Bizzat Türk Ocakları reisi Hamdullah Suphi tarafından İzmir Türk Ocağı en faal şubeler arasında gösterilirken, gerek özel konumu, gerek ilgi alanı ve fikir yapısıyla en az İstanbul Türk Ocağı kadar etkili olduğu belirtilir. İzmir kentinde XX. yy'ın başlarında Türkler aleyhine oluşan kozmopolit yapı düşünüldüğünde İzmir Türk Ocağı'nın varlığı daha ilginç bir durum ortaya koyacaktır.

İstanbul'daki Türkçü aydınların da İzmir üzerinde yoğunlaşması tesadüf

¹ Tank Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler*, cilt, I, İstanbul 1988, s. 433

² Yusuf Sarımay, *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları*, İstanbul 1994, s. 127.

TÜRK OCAKLARI TARİHİ (Açıklamalı Kronoloji)

-BİRİNCİ CİLT-

(1912-1931)

HÜSEYİN TUNCER

YÜCEL HACALOĞLU

RAGİP MEMİŞOĞLU

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	58635
Tas. No:	3014

ANKARA , 1998

Özet olarak, "Eğret" burjuvalar gibi, kendilerini "Aslı" veya "Soylu" konumda gören "Millî Burjuvalarımız" da yaratıcılıklarını yitirerek tüketici, taklitçi, para kazanan, günümüzde Michel Maffesoli'nin ileri sürdüğü "Kabileler Zamanını" yaşamaktadırlar. Artık, "Ahlâkî Duyguların Teorist" silinip gitti, yerine Cola ve McDonalds, The Fast-Food Restaurant, The Theme Park ve The Shopping Mall gibi Kapitalist hayat tarzının ikonunu haline gelen "Kredi Kart Toplumuna veya G.Ritzer'ın yerinde tespiti ile toplumumuzun McDonaldlaştırılmasına dönüştüğüne" tanık olmaktadır.

Gandhi'nin, bir zamanlar Gerçekçilik "Satyagraha" adını verdiği Hinduizm'in değerlerinden kaynaklanan dinamik bir kalkınma modeline benzer yeni bir hayat tarzını, İslam'ın evrensel değerlerinden yararlanarak, gündeme taşıyacak atılımlara muhtacdır. Artık, Türk toplumunun yükselişine, uzay yarışına katılımına, Güneydoğu yöremizin mobilizasyon projelerine öncülük yapabilecek, "Yerlilik Kimliği" güçlü ve inşacı niteliğe sahip bir millî burjuva sınıfının yeniden doğuşuna ihtiyacımız var. Bu sınıf, artık sakal-bıyık, baş örtüsü-peçe, "Mahalle Baskısı", "Cumhuriyet Mitingleri" ve "Malezya Modeli" gibi Anadolu insanının kültür ve değerler sistemi ile alay eden "absurd" konular yerine, kalkınma projeleri üreten ve uzay yarışına katılan yeni bir kuşağın bilim dünyasına yükselmesine katkıda bulunmalıdır. Ancak o zaman, kendilerine 1492 yılının en bunalımlı bir döneminde kucak açmış, bağrına basmış bir devletin genç kuşaklarına tarihsel borçlarını, saygı ve minnet duymalarını ödemiş olabileceklerdir.

gelişimleri Türkiye ortalamasının 50 katını bulmaktadır. Bu ailelerdeki fertlerin kişi başına gelirleri ise Türkiye ortalamasının 51 katını bulmaktadır. ("En Zengin 100 Türk", *Ekonomist*, s. 13-22) '16 Eylül 2007, İstanbul.

AMERİKAN BELGELERİNDE TÜRK OCAKLARI'NIN FAALİYETLERİ (1927-1928)

Doç. Dr. Hikmet ÖKSÜZ*

1927 yılında, Türk-Amerikan diplomatik ilişkilerinin yeniden başlamasından sonra Türkiye'de açılan ABD büyükelçiliği ve konsoloslukları; Türk Ocakları'nın Türk köylüsünü ve çiftçisini yabancı şirketler karşısında bilinçlendirme faaliyetlerini ve Türk kültürünü geliştirme yönündeki çalışmalarını yakın takibe almışlardır. Bu yönde konsolosluklarda büyükelçilik ve büyükelçilikle de ABD Dışişleri Bakanlığı arasında yapılan yazışmalar dikkat çekici bir boyutta idi. Amerikalıların hazırlanmış oldukları raporlardan anlaşılmaktadır ki; Türkiye'de ulus-devlet düzenine geçişte ve millî kültür inşa etme sürecinde Türk Ocağı lokomotif görevi ifa eden bir sivil toplum kuruluşudur. Türk Ocağı'nın bu özelliği ile ülke sahnedeki şube ve üye sayısının niteliksel gücü ve devlet üzerindeki etkisi Amerikalıların dikkat ettiği önemli unsurlardır.

Anahtar kelimeler: Türk Ocağı, Amerika Birleşik Devletleri, Elçilik Raporları.

The Activities Of Turk Ocagi In The Us Documents (1927-1928)
After the restart of Turkish-American diplomatic relationships in 1927, American embassies and consulates in Turkey closely examined the activities and efforts of Turk Ocagi to indoctrinate the Turkish villagers and farmers against foreign companies and to develop Turkish culture. Correspondence between embassies and consulates and the US State Secretary was of great significance. Based upon the reports by the American officials, it can easily be said that Turk Ocagi is a non-governmental organization playing a very crucial role in establishing a nationalist state in Turkey and de-

* KTÜ, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Trabzon. e-posta: h.oksuz@ktu.edu.tr

تورک اوجاغنىڭ اساس نظامنامەسى

فصل ۱۰

آدى ومقصدى

برنجى ماده ۱۲ مارت ۱۳۲۸ تارىخىدە استانبولدا
(تورک اوجاغى) ادلى بر جمعيت قورولمىشدر .

ايكېنجى ماده جمعيتك مقصدى؛ اقوام اسلاميه نك بر ركن
مهمى اولان توركلرك مىلى تربيە وعلمى ، اجتماعى ، اقتصادى
سويەلرينك ترقى واعلاسيە تورک عرق وديلتك كاله
چالشمقدر .

اوچىنجى ماده جمعيت مقصدىنى الده ايتك ايچون تورک
اوجاغى ادلى قلوبلر آچەرق درسلىر ، قونفرانسلىر ، مسامرهلىر
ترتيب ، كتاب ورسالهلىر نشر ايدەجك مگتبلر آچمغه
چالشمەجق در .

مىلى ثروتى قورومق وچوغالتمق ايچون هر درلو مسلك
وصنعت اربابىيە كوروشەرك اقتصادى وزراعى تشويق
وارشادلر دە بولتەچق وبوكى مؤسسەلرك طوغوب ياشامسە
نالە كلديكى قدر ياردم ايدەجكدر .

Türk Yurdu, sayı: 37²³¹ (II. Konu - 1931), s. 33-34

cilt: 6-26

Ankara.

Türk Ocakları

GAZİ VE OCAKLAR

Reisicumhur Hazretleri-
nin son aylar zarfın-
da yaptıkları seyahat-
ler Ocaklar için de çok kıymetli
ve faideli olmuştur. Büyük Ha-
lâskâra en sağlam sevgi ve ideal
bağlarla bağlı olan Ocaklılar,
bu vesile ile bir kerre daha bu
derin hislerini izhara fırsat bul-
dukları gibi, ideal yolunda yeni
bir hız ve hamle için lâzım olan
iman kuvvetini de tazelemişler-
dir. Gazi Hazretleri ziyaret
ettikleri şehirlerde Türk Ocakla-
rını mutlaka görmüşler, Ocaklar
hakkında ihşâ malûmat almışlar,
Ocaklı gençlerle uzun uzadıya
hasbihaller yapmışlar, onları
inkılâp ve memleket mes'eleleri
etrafında tenvir ve irşat buyur-
muşlardır. Aziz Halâskârın bu
münasebetle Ocaklar hakkında
izhar buyurdukları hissiyat Ocak
tarihine iftiharla yazılacak kıy-
mettedir. Bu emsalsiz hatıraların
bir kısmına fahrile sütunlarımıza
naklediyoruz:

Gazi Hazretleri Çarşamba
Türk Ocağının hatıra defterine
şunları yazmışlardır: "Çarşamba
Türk Ocağında tanıdığım gençlik
iftihara lâyıktır.,,

Gazi Hazretleri Samsun Türk
Ocağını ziyaretten avdet eder-
lerken: " Milletin kıymetli ve gü-

zide gençlerle konuşmak benim
için saadettir. Bu saadeti uzat-
mak isterdim fakat vapuru bek-
letmemek lâzım, çok memnun
oldum. ,, buyurmuşlardır.

Gazi Hazretleri Trabzonda
Türk Ocağında misafir kalmışlardır.

Gazi Hazretlerinin İstanbul
Ocağını ziyaret hatırasını 20 Kâ-
nunuevel tarihli Hakimiyeti Milliye
den alıyoruz. Halâskâr Reisimizin
İstanbul Ocağındaki beyanatı bütün
Ocaklıların kalbinde ki ebedi min-
net hislerini bir kat daha arttır-
mıştır:

"Gazi Hazretleri Cumhuriyet Halk
Fırkasından sonra Türk Ocağına
gitti. Ocak Reisi Hamdullah Suphi
Bey ve Ocaklılar tarafından alkış-
larla karşılandı. Gazi Hz. Ocağın
misafir odasında harpten evel ve
sonraki Ocak vaziyeti hakkında
izahat aldı. Aldığı izahattan mem-
nun oldu. Gazi Hz.:

— Ne güzel fikir kuvveti, ne
güzel bir fikir ordusu, dediler.

Buradan konferans salonuna
giderek toplanan gençlere hitap
ettiler:

— Son seyahatimde ziyaret et-
tiğim bütün Ocaklarda beni çok
memnun eden bir faaliyete, can-
lılığa şahit oldum. Bilhassa
Türk Ocaklarının buldukları